

A századvég magyar novellisztikája

Századvég jellemzői

- A XIX. és a XX. század fordulója a modern világ születése
- Nagy változások mentek végbe a társadalomban
- Gyorsütemű nagyipari fejlődés
- Új települések jöttek létre
- Új társadalmi rétegek alakultak ki
- Fejlődés az orvostudományban

Találmányok

- Alexander Graham Bell – telefon (1876)
- Henry Ford – Ford T-modell
- Puskás Tivadar – Telefonközpont (1893)
- Thomas Alva Edison – izzólámpa, fonográf, első filmstúdió megalapítása stb. (ezernél is több találmány)
- Wright fivérek – Repülőgép (1903)
- Einstein – relativitáselmélet (1905) – nem igaz, hogy minden megismerhető. Isten létét megkérdőjelezzik.

A századforduló stílusirányzatai

- Nincs egységes korstílus.
- Sokféle törekvés létezett párhuzamosan, ezek összefoglaló neve: klasszikus modernség.

Ebben a korban születtek az „izmusok”. Szimbolizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szecesszió. (historizmus, akadémizmus, szürrealizmus, kubizmus, dadaizmus, expresszionizmus)

A századforduló irodalma

- Új irodalmi nemzedék jelent meg
- A szellemi és kulturális életben különböző csoportosulások jöttek létre
- 1908 elején megindult a Nyugat, a század első felének legjelentősebb folyóirata
- Négyesi László stílusgyakorlata Pesten (Juhász Gyula, Tóth Árpád, Babits Mihály stb.)

Novella

- Olasz eredetű szó: újdonság, érdekes hír;
- Eredetileg olyan történeteket jelentett, amelyek alapjául a hétköznapi élet eseményei szolgálnak;
- Viszonylag rövid terjedelmű kisepikai alkotás;
- Cselekménye általában egy, néha több szálon fut;
- Általában kevés szereplő jelenik meg;
- Tartalmazhat párbeszédet;
- A befelyezésre jellemző a csattanó.

Magyar novellairodalom a századfordulón

- Több példányban kerültek kiadásra a folyóiratok, a napi-, hetilapok, ezek között sok irodalmi lap volt

az irodalom uralkodó műfaja a NOVELLA lett

Tárcanovella

- Tárcanovella: rövid elbeszélés, rövid történetet vagy jellemképet tartalmaz, újságok közölték ezeket az írásokat.
- Jellemzői:
 - kihagyásos;
 - hézagos cselekménybonyolítás;
 - hangulat és lelkiállapot kivetítődése;
 - az olvasó érdeklődésének felkeltése.

- A századvég magyar novellisztikájának kiemelkedő képviselői:

Bródy Sándor, Arany László, Mikszáth Kálmán, Gozsdu Elek, Tömörkény István, Papp Dániel

Tömörkény István (1866 – 1917)

- Eredeti neve: Steingassner István (nem tudott volna magyar íróvá válni);
- Módosabb családból származott;
- Cegléden született, Szegeden élt;
- Patikusként dolgozott már fiatalon, közben a Szegedi Híradóban jelentek meg az írásai;
- Boszniában volt katona, művei jelentek meg;
- Elismert íróként tért haza;
- 1904 – től a szegedi múzeum és könyvtár igazgatója lett;

Tömörkény István munkássága

- Újságíró, író, régész, néprajzkutató, könyvtár- és múzeumigazgató
- Rövid, jól felépített novellák;
- Megjelennek önéletrajzi elemek is;
- Valóságghú ábrázolásmód;
- Sok: utalás, célzás, elhallgatás;
- Paraszti élet, sajátos észjárás és nyelvhasználat;
- Tömören tud elmondani bonyolult történeteket is.

Tömörkény István művei

- Megy a hajó lefelé
- Vásár
- Találkozás
- Tél elején
- Vigasztalás
- Száradó ágak
- Ez is elmúlik

Megy a hajó lefelé

- A novella címe leírja az alapszituációt, meghatározza a helyszínt.
- Helyszín: kereskedelmi hajó → Szeged és egy falu közt
- Utasok piacra, misére mennek.
- Megismerjük Katát, aki elszerette Vér Teca kedvesét → felbomlott a jegyesség.

- Vér Teca holttestét a hajó utasai találják meg a folyóban.
- Kata büntetése: félúton kiteszik a hajóból.

Szereplők: Vér Teca, Özvegy Halál Ferencné, Szélpál Mihály, Tóth Savanya Énok, Vér András beszélő nevek.

A nevek elárulnak valamit a viselőiről, pl. Özveggy Halál
Ferencné

A beszélő nevek így jelképpé válnak → a novella
szimbolista.

A mű falusi egyszerű emberekről szól, megjelenik a
tájszólás → a novella **naturalista.**

Összegzés

- A századforduló nagyon sok változást vont maga után;
- A munkafolyamatok megváltoztak, az emberek költöztek;
- Megváltozott a társadalom;
- Változtak az emberek, változott az irodalom;
- Az újságok fellendülésének köszönhetően a novella lett az irodalom vezető műfaja.

Köszönöm a figyelmet!